

8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ ve ATATÜRKÇÜLÜK

4. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK ve ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE

ÜNİTE KAVRAMLARI

ATATÜRK İLKELERİ: Türkiye'nin çağdaşlaşma yönünü belirleyen, Atatürk İnkılaplarına temel teşkil eden ve Türk milliyetçiliğini esas alan fikir ve düşüncelerdir.

CUMHURİYET: Egemenliğin millete ait olduğu, hakkını seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı, yönetim şeklidir.

CUMHURİYETÇİLİK: Cumhuriyeti benimseme, kabul etme, koruma ve yaşatmadır.

Cumhuriyetçilik İle İlgili Anahtar Kavramlar: Ulusal Egemenlik, Ulusal irade, Demokrasi, Milli Egemenlik, Çok Partili Yaşam, Seçme ve Seçilme Hakkı

MİLET: Geçmişte bir arada yaşayan gelecekte de yaşama kararlılığı olan aynı vatan, dil, kültür ve duygu birliği olan topluluktur.

MİLLİYETÇİLİK: Milleti sevmeye, yüceltme ve bu uğurda çalışmadır.

Milliyetçilikle İlgili Anahtar Kavramlar: Milli Birlik ve Beraberlik, Milli Bağımsızlık, Millet Sevgisi, Vatan Sevgisi, Milli Tarih anlayışı, Yurtta Sulh Cihanda Sulh, Dil ve Kültür Birliği

HALKÇILIK: Milletin çıkarına ve yararına, eşit olarak, devletin halka hizmet etmesidir.

Halkçılık İle İlgili Anahtar Kelimeler: İnsan sevgisi, eşitlik, adalet, dayanışma, halk, eşit oy, sosyal devlet anlayışı.

DEMOKRATİK DEVLET: Yöneticilerinin seçimle işbaşına geldiği, halkın temsilciler aracılığıyla yönetildiği devlettir.

SOSYAL DEVLET: Herkesin devlet imkânlarından eşit faydalanmasını öngören devlet yönetim biçimidir. Afetzede, yardıma muhtaç, yaşlı halk için faaliyetlerde bulunan devlettir.

LAİK DEVLET: Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrıldığı devlettir.

HUKUK DEVLETİ: Kanun koyucuların da kanunlara uymak zorunda olduğu devlettir.

DEVLETÇİLİK: Ülkenin güçlü bir ekonomiye sahip olmasını gerçekleştirmek için izlenecek yol ve yöntemlerin belirlenmesine denir.

Devletçilik İle İlgili Anahtar Kavramlar: Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT), I. ve II. Kalkınma Planları, Devlet yatırımı, Ekonomi, Liberalizm, Karma Ekonomi, Özel Teşebbüs

LİBERALİZM (Karma Ekonomi): Devletçilikte kişilerin yapamayacağı büyük işleri devletin yapması, küçük işçiler için destek, kredi gibi devletin aldığı önlemlerle özel sektörü teşvik etmesine denir.

LAİKLİK: Hukuk kurallarının dine değil, akla, bilime dayandırılması ve kişisel vicdan hürriyetinin sağlanmasıdır. Bir diğer tanıma göre: Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır.

Laiklikle İlgili Anahtar Kavramlar:

Akılcılık, Pozitif düşünce, Din ve vicdan özgürlüğü, Din ve devlet işlerinin ayrılması, Deney ve gözlem

İNKILAP: Bir toplumda ani ve derin siyasal, ekonomik ve sosyal değişiklikler meydana getirilmesine denir.

İNKILAPÇILIK: Çağın gerisinde kalmama, ilerleme, iyiye, güzele ve doğruya ulaşma kararlılığıdır.

İnkılapçılık ile ilgili anahtar kavramlar:

Yenileşme, yenilik, batılılaşma, çağdaşlaşma, muasır medeniyet, modernleşme, uygarlık.

SALTANAT: Ülkeyi yönetme hakkının bir hanedanın elinde olması ve bu yetkinin hanedan üyeleri arasında kullanılmasıdır.

KABİNE SİSTEMİ: Cumhurbaşkanının başbakanı atadığı, başbakanın da bakanları seçerek güvenoyu aldığı sistemdir. Bundan önce meclis hükümeti sistemi uygulanmıştır, bu sistemde meclis başkanı hükümetin de başkanıdır.

HALİFE: Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse

TEVHİD-İ TEDRİSAT (Eğitim-Öğretim Birliği) KANUNU: Bütün eğitim kurumları Millî Eğitim Bakanlığına bağlanarak eğitimde birliği sağlayan kanundur.

ANAYASA: Örgütlenmiş bir toplumda devletin yönetim biçimini belirten, yasama, yürütme, yargılama erklerinin nasıl kullanılacağını gösteren, yurttaşların hak ve ödevlerini, özgürlüklerini saptayan ve düzenleyen, yasa sıralamasında en önde gelen yasadır.

TEŞKİLAT-I ESASİYE: 1921 yılında, savaş şartlarına cevap verecek şekilde, kısa ve öz olarak hazırlanan temel hak ve özgürlüklerle ilgili kuralların yer almadığı anayasadır.

HUKUK: Devletin yönetimini, kişilerin birbiriyle ve devletle olan ilişkilerini düzenleyen kurallar bütünüdür.

ŞER'İ HUKUK: Osmanlı Devletinde dinî kuralları esas alan hukuk sistemidir.

ÖRFİ HUKUK: Dinî kurallara göre çözülemeyen hususlarda yöneticiler tarafından oluşturulan hukuk kurallarıdır.

MECELLE: Osmanlı'da Ahmet Cevdet Paşa tarafından yazılan ve 1926 yılına kadar kullanılan hukuk kitabıdır.

TÜRK MEDENİ KANUNU: 17 Şubat 1926 tarihinde çıkarılan kadınlara siyasi haklar dışında tek eşle evlilik, resmi nikâh zorunluluğu, miras ve şahitlikte kadın erkek eşitliği, mülkiyet ve boşanma hakkı tanıyan kanundur.

MİLLET MEKTEBİ: 1929 yılında yeni harfleri öğretmek ve okuryazar oranını artırmak amacıyla 16-45 yaş arası vatandaşlara kurslar düzenleyen okuldur.

TÜRK TARİH KURUMU: 1931 yılında Mustafa Kemal'in isteğiyle Türk tarihinin köklerini araştırmak ve Türklerin dünya medeniyetine katkılarını ortaya çıkarmak amacıyla açılan kurumdur.

TÜRK DİL KURUMU: 1932 yılında Mustafa Kemal'in isteğiyle Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden kurtarıp geliştirerek bilim dili hâline gelmesini sağlamak ve aydınların dili ile halkın dili arasındaki açığı kapatmak için açılan kurumdur.

DARÜLFÜNUN: Osmanlı yöneticilerinin modern ilimleri ülkeye getirmek ve aynı zamanda devlete nitelikli yönetici yetiştirmek için açılan yüksek okuldur.

TARİKAT: Tasavvufa dayanan ve Allah'a ulaşmak için izlenen yollardan her biridir.

TEKKE: Tarikatların ibadet yapıp toplantı yaptığı yerdir.

ZAVİYE: Tarikatların ibadet yaptığı tekkeden küçük ibadet yeridir.

ALATURKA SAAT: Türklerde ve Osmanlı devletinde kullanılan bir mahallin en yüksek noktasından güneşin batışı esas alınarak her gün saatlerin 12.00'a (yani takvimlerde gösterilen akşam namazı vakti) ayarlandığı mevsimlere göre değişiklik gösteren saat sistemidir. Alaturka saate ezani saat de denilir.

ALAFRANGA SAAT: Batılı saat sistemine göre, günü gece yarısı 01 ile başlatan ve 24 saat süren zaman dilimidir.

OKKA: Osmanlı'da kullanılan, 1282 gram ve 400 dirheme eşit, eski bir ağırlık ölçü birimidir.

DİRHEM: Osmanlı zamanlarında kullanılan bir 3,2 grama denk gelen ağırlık ölçüsü birimidir.

ENDAZE: Eskiden kullanılan, 65 cm boyunda bir uzunluk ölçüsüdür.

ARŞIN: Türkiye'de metrenin resmen kabulüne kadar kullanılan 68 cm veya 75 cm gibi farklı kullanımları olan uzunluk ölçüsü birimidir.

İKTİSAT (Ekonomi): Üretim, dağıtım, tüketim, ticaret, değişim ve bölüşüm ile ilgili etkinlikleri inceleyen bilim dalıdır.

MİSAK-I İKTİSADİ (Ekonomi andı): 17 Şubat 1923 tarihinde İzmir’de toplanan kongrede, hammaddenin yurt içinden temin edilmesi, yabancı sermayenin ülkeye girişinin kurala bağlandığı, özel sektörün devlet tarafından desteklenmesi, yerli malı kullanılması, tasarruf bilincinin oluşturulması, sanayinin teşvik edilmesi, işletmelere kredi verilecek bankaların kurulması kararlarının kabul edildiği belgedir.

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ: Örnek çiftlik kurarak tarımı geliştirmek, bitkileri yetiştirip çiftçilere örnek olarak göstermek, ziraat konusunda uygulamalı eğitim yapmak, ziraat Okulu öğrencilerinin bir yıl staj yapmalarını sağlamak ve Ankara halkı için eğlenme ve dinlenme alanı oluşturmak amacıyla Atatürk tarafından kurulan çiftliktir.

AŞAR VERGİSİ (ÖŞÜR): Osmanlı döneminde köylülerden, ürettikleri tarım ürünleri için %10 oranında alınan vergidir.

TEŞVİK-İ SANAYİ KANUNU: Devletin özel sektörü koruyup geliştirmeye, kredilerle kişileri üretim ve ticaret gibi işlere özendirmeye çalıştığı kanundur.

KABOTAJ KANUNU (Denizcilik Kanunu): 1 Temmuz 1926 tarihinde çıkarılan ülkemiz denizlerinde yolculuk ve yük taşıma hakkının Türk vatandaşlarına verilmesini sağlayan kanundur.

SANATORYUM: İstanbul’da verem hastalığının tedavisi için kurulan kurumdur.

DİSPANSER: İçerisinde yatak bulunmayan, hastaların ayakta tedavi edildiği, sağlık ocağıdır.

KIZILAY: Osmanlı Döneminde Hilal-i Ahmer adıyla kurulan, yaralı askerleri tedavi eden, gıda, sağlık, barınma gibi ihtiyaçları karşılayan, sağlıktan eğitime, doğal afetlerden göçlere birçok alanda faaliyet gösteren, 1935 yılında Hilal-i Ahmer’in Kızılay olarak değiştirildiği kurumdur.

NUTUK: Mustafa Kemal’in 15 Ekim 1927’de TBMM büyük salonunda CHP üyelerine 6 gün süren yaptığı konuşmadır. 1919-1927 yılları arasındaki gelişmeleri anlatmıştır. Bu konuşmadan sonra **Nutuk, Büyük Nutuk, Söylev** adıyla basılmıştır.

ONUNCU YIL NUTKU: 1933 yılında Cumhuriyet Bayramında TBMM önünde halka hitap ettiği konuşmaya Onuncu Yıl Nutku denir. Onuncu Yıl Nutku’nda Türk milletinin özelliklerinden, başarılarından bahsetmiştir. Türk milletinin başarı ve gayretlerinin daha sonra da devam edeceğini belirtmiştir.

GENÇLİĞE HİTABE: Atatürk “Nutuk” adlı eserini “Gençliğe Hitabe” ile bitirmiştir. Atatürk bu bölümde, Millî Mücadele’nin başladığı günlerdeki genel durumu anlatmış ve benzer bir durum karşısında Türk gençlerinin takip etmesi gereken yolu göstermiştir.

**DİĞER DERS İÇERİKLERİ İÇİN AŞAĞIDAKİ KANAL
LİNKLERİME TIKLAYINIZ.**

YOUTUBE ABONE OL LİNKİ:

<https://www.youtube.com/@sosyalhocasimustafa>

İNSTAGRAM HESABIM:

<https://www.instagram.com/sosyalhocasimustafa/>

TELEGRAM HESABIM:

<https://t.me/sosyalhocasimustafakarakus>